

РЕЦЕНЗИЯ

**От доц. д-р Маргарита Димитрова Станкова - Стоянова,
Нов български университет, професионално направление 7.4. Обществено здраве
за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
по професионално направление 7.4. Обществено здраве, научна специалност
„Логопедия“,
с кандидат Елисавет Леонидас Тсимплицу, докторант на самостоятелна подготовка
към Нов български университет**

**Тема на дисертационен труд: „Изследване на връзките между комуникативните
умения и училищното представяне на деца със слухови нарушения и учителските
компетенции при прилагане на диференцирано обучение в приобщаваща учебна среда“**

Научен ръководител: доц. д-р Катя Дионисиева

Елисавет Тсимплицу е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка в Нов български университет - заповед на ректора на НБУ № 3-РК-188 от 31.05.2021 г. в професионално направление 7.4. Обществено здраве, ДП „Логопедия“.

Елисавет Тсимплицу е отчислена с право на защита на 19.06.2026 г. (Заповед №3-РК-219 на ректора на НБУ).

Процедурите по обучението, събиране на кредити и достигане до изискванията за ДП „Логопедия“, както и допускането до защита са в съответствие със Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане, както и вътрешните правила за развитие на академичния състав на НБУ.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Дисертационният труд е посветен на ефективността на подкрепата за учениците със

затруднения в слуха в общообразователните класове в масовите училища и готовността на учителите за участие в този процес, което е съществен проблем в съвременното общество. В образователната система активно се търсят методи за адаптиране на учителите към включващото образование и подпомагане на учениците с проблеми в ученето да се включат в средата на връстниците си. Разработват се много модели и подходи за разглеждане на тези феномени, както и програми за подготовка на учителите, за да се снижат до минимум бариерите пред включващото образование и да се повиши мотивацията на учителите за участие в тези процеси. Обученията и предоставянето на информация за учителите със сигурност могат да подпомогнат тяхната адаптация, да повишат мотивацията им и да снижат стреса от включващото образование в масовата класна стая.

Комунитативните бариери пред учениците често оказват влияние не само върху академичните постижения, но и върху социалното участие, емоционалното развитие и цялостното приспособяване към училищната среда, затова изборът да се работи с проблемите свързани с учениците със слухови нарушения има не само научно, но и сериозно приложно значение, особено като се вземат предвид съвременните възможности, с които обществото разполага.

Фокусът върху връзката между диференцираните педагогически практики и комуникативните умения, както и училищните постижения показва уменията на Елисавет Тсимпиду да разглежда и прилага съвременните области на включващото образование и да използва най-новите тенденции в областта.

2. Точно формулирани цели и задачи на дисертацията.

Формулираните цели и задачи са насочени основно към сравнение в прилагането на принципите на диференцираното обучение за ученици със загуба на слуха преди и след като учителите преминат обучение. Измерва се ефективността на това обучение и придобиването от страна на учителите на умения, знания и увереност, необходими за прилагането на стратегии за диференцирано обучение в приобщаващи класове, особено за реализиране на подкрепа за ученици със слухови затруднения.

Като забележка към тази част може да се отбележи, че целта не е точно, ясно и кратко формулирана, а тази част продължава с представяне на инструментите на изследването, които би следвало да се отделят в друга точка, за да се възприемат по-лесно от читателите.

Представянето на програмата за обучение, която всъщност представлява разделителната линия между първото и второто ниво също трябва да бъде специално отделено и ясно представено в отделни точки. Така представена, програмата не получава пълното внимание, което би следвало да ѝ бъде отредено в дисертационния труд.

По същия начин внезапно се появяват и хипотезите, като въпреки, че реално присъстват, тези част от постановката на изследването във втората част на дисертационния труд са прекомерно вплетени една в друга. По подобен начин присъстват и методите на изследването, които са разработени подробно, но не са отделени структурно и не са организирани добре.

3. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература.

В целия дисертационен труд, първата теоретична част, както и дискусията и коментарите на получените резултати показват сериозната ангажираност на Елисавет Тсимплиду с темата за диференцираното обучение и ефективното включване на учениците със слухови нарушения в средата на връстниците, както и с подготовката и обучението на учителите за участие в този процес. Докторантката е запозната добре с комуникативните умения на учениците и техните социални и академични затруднения и очевидно е проучвала внимателно и задълбочено знанията и уменията на учителите да прилагат диференцирано обучение.

В първата част на изложението Елисавет Тсимплиду представя въздействието на загубата на слуха върху езиковото, когнитивното и социалното развитие и факторите, определящи комуникативния достъп и образователните нужди. Тези проблеми се разглеждат през призмата на цялостното функциониране и социалния модел на нарушенията, а не само в посока академични постижения и формално обучение. Представени са методите на образование и подкрепа за ученици с нарушения на слуха, основни компоненти на специалното образование за ученици със загуба на слуха в аспекта на достъп до общата учебна програма, специално обучение и услуги, както и участие на семейството.

Втората глава представя Диференцирано преподаване и деца със слухови нарушения с теоретични основи и модели, предимства и предизвикателства на диференцираното преподаване. Тук е включена и темата за Универсален дизайн за учене (UDL), което е нова и доста перспективна концепция във включващото образование.

Елисавет Тсимплиду представя основните принципи на диференцираното преподаване, категориите на диференцираното преподаване, ролята на учителя в диференцираното обучение, трудностите, с които се сблъскват учителите при прилагането на практики за диференцирано обучение и много съществена част - диференцираното преподаване за ученици със загуба на слуха. Поставен е акцент и върху ресурсите за диференцирано преподаване като тази част показва и сериозната практическа подготовка на докторанта в обучението на ученици със затруднения в слуха, ролята на специалиста по специално образование и логопеда и ролята и ползите от новите технологии в подкрепа на учениците с нарушен слух. В аспекта на модерните технологии, Елисавет Тсимплиду разглежда и изкуствения интелект и персонализация в образованието на ученици с увреден слух.

Като забележка към теоретичната обосновка може да се отбележи използването на 1 л. ед. ч. във формулировките, които се отнасят до обобщенията, представяне на собствена позиция и изводи. В такъв тип разработки се препоръчва заявяването на съвместните усилия на докторанта и научния ръководител и ролята на научния ръководител не би следвало да бъде пропусната и/или подценявана.

4. Коректност при цитирането на представителен брой автори.

Теоретичната част е изготвена в обем от 88 страници. Общият обем на дисертационния труд е 151 страници при използвани около 140 източници – статии и книги.

Обемът на текста отговаря на изискванията за дисертационен труд. В списъка на източниците са посочени и такива в последните години, както и източници, които представят основни модели в областта на изследването.

Като забележка към тази част може да се посочи недостатъчното представяне на сходни изследвания на други автори или такива, които могат допълнително да задълбочат аргументите за изследването. По отношение на теоретичната обосновка, изследването представя по-скоро приложни, отколкото теоретично аргументирани концепции.

5. Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването.

Елисавет Тсимплиду показва сериозно познаване на концепцията за дефинирано обучение, диференцирано преподаване, по-специално в контекста на образованието на ученици със загуба на слуха.

Без да претендира за изготвяне на универсален модел за приложение на диференцираното образование, дисертацията представя възможностите за подкрепа на учителите в приложението на тези съвременни методи на преподаване и предоставя рамка, която пропагандира рефлексивните практики и информираното приложение на методите на включващото образование.

6. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Главната цел на дисертационния труд на Елисавет Тсимплиду е да повиши осведомеността в образователната общност относно необходимостта от систематична подкрепа за учителите и тяхното професионално развитие в условията на включващото образование.

Методите на изследване и извадката са добре аргументирани и описани, въпреки, че не са позиционирани добре и това затруднява възприемането на текста. Изследваните лица също са представени структурно недобре, но са описани подробно и към тях има приложена аргументация за подбор.

Като забележка може да се отбележи сравнително малкия брой изследвани лица, въпреки, че преминаването на обучителна програма вероятно би затруднило включването на по-голям брой, както обикновено се очаква при приложение на подобни инструменти за изследване. При така структурирана извадка вероятно ней-полезно е приложението на качествени методи, които също са включени в изследването, но остават по-трудно забележими и недостатъчно изведени напред в текста. По отношение на количествените методи – приложените статистически методи за обработка на данните могат да се поставят под сериозен въпрос при такъв размер на извадката.

7. Наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

Дисертационният труд на Елисавет Тсимплиду показва, че тя притежава задълбочени теоретични знания в областта на включващото образование, диференцираното обучение и подкрепата на учениците с нарушения на слуха. Елисавет Тсимплиду има добра теоретична и практическа подготовка в областта на обучението и професионалната подкрепа на учителите за подобряване на техните практики в масовото училище за работа в среда от ученици с разнообразни нужди.

Елисавет Тсимплиду показва способности да прави обобщения и изводи от проведен теоретичен анализ на литературни източници и да извлича аргументи към практическо приложение и необходимост от провеждане на научни изследвания.

Елисавет Тсимплиду представя добри умения и способности за провеждане на собствено научно изследване.

Като принос на дисертационния труд може да се посочи натрупването на доказателства по отношение на нуждата от повишаване на компетенциите на учителите и приобщаващите педагогически практики и представяне на доказателства за ефективността от приложение на обучителни програми, насочени към учителите.

В тази част непременно трябва да се отбележи сериозния приложен принос на представения дисертационен труд и неговото бъдещо въздействие върху външната среда. Възможностите за приложение на резултатите от изследването в бъдещи практики в училищната среда.

Представените публикации и автореферат отговарят на изискванията на процедурата.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава).

В личен план смятам, че Елисавет Тсимплиду е изключителен професионалист в една много практически приложна и трудна област – обучението на деца със специални образователни потребности. Тя е стриктна и организирана, има сериозно отношение към работата си и към обучението и награждането на квалификацията си.

Личните ми впечатления от Елисавет Тсимплиду са, че тя ще успее в пълна степен да приложи на практика полученото от обучението си в докторската програма в НБУ и ще продължи да надгражда себе си като професионалист и да подпомага колегите си с новите области на знанието, които е придобила.

Заклучение:

Дисертационният труд и предоставените документи отговарят на основните технически и нормативни изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ съобразно ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на ВПРАС на Нов български университет. В заключение, препоръчвам на уважаемото Специализирано научно жури да присъди научната и образователна степен „Доктор“ на Елисавет Леонидас Тсимплиду в професионално направление 7.4. Обществено здраве (Логопедия).

Дата 25.09.2026

Подпис: .....

/доц. д-р Маргарита Станкова/